

Nacionalisme i partits

Ivan Serrano Balaguer

PID_00148664

Universitat Oberta
de Catalunya

www.uoc.edu

Índex

Introducció	5
Objectius	6
1. Partits consensuals	7
1.1. Convergència i Unió	7
1.1.1. Ideologia	8
1.1.2. Participació política	9
1.2. Partit Nacionalista Basc	9
1.2.1. Ideologia	10
1.2.2. Participació política	11
2. Partits secessionistes	12
2.1. Esquerra Republicana de Catalunya	12
2.1.1. Ideologia	13
2.1.2. Participació política	14
2.2. Scottish National Party	14
2.2.1. Ideologia	15
2.2.2. Participació política	16
2.3. Parti Québécois	16
2.3.1. Ideologia	17
2.3.2. Participació política	18
3. Partits i violència	19
3.1. Sinn Féin	19
3.1.1. Ideologia	20
3.1.2. Participació política	20
3.2. Batasuna	21
3.2.1. Ideologia	22
3.2.2. Participació política	22
4. Partits irredemptistes	24
4.1. RMDS/UDMR (Aliança Democràtica dels Magiars de Romania)	24
4.1.1. Ideologia	25
4.1.2. Participació política	26
4.2. Südtiroler Volkspartei	26
4.2.1. Ideologia	27
4.2.2. Participació política	28
5. Partits i democràcies no consolidades	29

5.1.	Partiya Karkerên Kurdistan	29
5.1.1.	Ideologia	31
5.1.2.	Participació política	31
5.2.	Tigres de l'Alliberament del Regne Tàmil	31
5.2.1.	Ideologia	33
5.2.2.	Participació política	33
6.	Fenòmens polítics nous: l'extrema dreta.....	34
6.1.	Vlaams Belang (ex-Vlaams Blok fins al 2004)	34
6.1.1.	Ideologia	35
6.1.2.	Participació política	36
6.2.	Lega Nord per l'Indipendenza della Padania	36
6.2.1.	Ideologia	37
6.2.2.	Participació política	38
	Bibliografia.....	39

Introducció

En aquest darrer mòdul descriurem amb un cert nivell de detall diversos partits polítics als quals podrem aplicar els conceptes teòrics que hem treballat en els mòduls anteriors. Com podrem observar, tot i que els hem classificat amb diversos criteris (secessionistes, no secessionistes, violència, irredemptisme, etc.) la majoria no s'ajusten per complet a una sola de les categories que farem servir aquí o a les diferents tipologies que hem vist fins ara, sinó que amb diferents matisos ens serviran per a poder analitzar cadascun dels partits en la seva especificitat (plantejament polític, ideologia, etc.) i en el seu context (sistema electoral, resultats, participació en el govern, etc.). Així, alguns dels partits que incloem aquí s'ajusten millor a la distinció entre consensual/radical, i d'altres, pels seus objectius (independentista, autonomista, irredemptista), per la seva relació amb la violència, per les posicions ideològiques, pel context del sistema electoral o democràtic.

Objectius

Aquest mòdul us ajudarà a assolir els objectius següents:

- 1.** Disposar dels trets característics bàsics per a entendre un seguit de partits polítics concrets.
- 2.** Fer l'exercici aplicat d'analitzar un seguit de partits polítics concrets amb les eines teòriques que hem desenvolupat en els mòduls anteriors.

1. Partits consensuals

Els partits nacionalistes no secessionistes que descriurem en aquest apartat són els següents:

- Convergència i Unió.
- Partit Nacionalista Basc.

1.1. Convergència i Unió

Convergència i Unió és una federació formada per dos partits, Convergència Democràtica de Catalunya (CDC) i Unió Democràtica de Catalunya (UDC), que concorren a les eleccions en coalició (Convergència i Unió). Es tracta de dos partits amb trajectòries diferents: UDC és un partit fundat als anys trenta, mentre que CDC es funda als anys setanta.

Unió Democràtica va ser fundada el novembre del 1931 com a partit catalanista d'inspiració cristiana, però sense ser confessional. Va tenir un paper destacat en els anys de la Segona República i, durant la Guerra Civil, les seves posicions no van agradar ni a un bàndol ni a l'altre. Després de l'època franquista, el partit va participar en el procés de normalització democràtica de l'Estat espanyol. En les eleccions del 1977 concorre dins la coalició Unió del Centre i la Democràcia Cristiana de Catalunya i obté uns resultats modestos. Internament va ser un període difícil, atès que va haver de suportar baixes importants, com la d'Anton Cañellas i Balcells, cap visible del partit i creador de Centristes de Catalunya-UCD.

No agradar a ningú

Un exemple d'aquesta animadversió per part dels altres partits polítics va ser que el seu diputat Carrasco i Formiguera va ser assassinat a Burgos pels insurrectes, i diversos militants i líders van ser també assassinats a Catalunya per grups comunistes i anarquistes.

Per la seva banda, CDC té els orígens el novembre del 1974 en una trobada a Montserrat, on s'aproven els grans principis que al cap de dos anys donarien lloc al partit: democràcia, sentit social, nacionalisme i europeisme. El partit agrupa diferents sensibilitats, moviments i personalitats del catalanisme, amb el lideratge de Jordi Pujol. El mateix nom del partit pretén simbolitzar aquest encaix de sensibilitats. La formació adopta posicions de centreesquerra no marxista i participa activament en la recuperació de les llibertats de Catalunya (impulsora del Consell de Forces Polítiques, membre de l'Assemblea de Catalunya i integrant del Pacte Democràtic de Catalunya). A les eleccions del 1977, hi concorre en coalició amb Esquerra Democràtica de Catalunya, encapçalada per Ramon Trias Fargas, i amb el Partit Socialista de Catalunya-Reagrupament, liderat per Josep Pallach. Posteriorment, amb la mort de Josep Pallach el PSC-Reagrupament s'integra al PSC-PSOE, mentre que EDC s'integra

Logotip de Convergència i Unió

Jordi Pujol i Soley (1930)

a CDC. És el 1979 quan la coalició amb Unió es posa en marxa en les eleccions al Congrés i el Senat espanyols. Es formava, així, una coalició que ha tingut un paper central en totes les eleccions al Parlament de Catalunya i en general en la política catalana.

A partir de l'any 2001 els partits de la coalició (sobretot CDC) van dur a terme una reestructuració interna àmplia a causa de la retirada imminent del seu líder carismàtic, Jordi Pujol. Aquest mateix any, Artur Mas va ocupar la secretaria general per substituir, al cap d'uns quants anys, Jordi Pujol com a candidat a les eleccions catalanes. La coalició també va decidir formar una federació de la qual va ser nomenat secretari general Josep Antoni Duran i Lleida. Des del 2003 la federació és a l'oposició al Parlament de Catalunya, tot i que continua essent la principal de la cambra.

1.1.1. Ideologia

La ideologia sobre la qual se sustenta la federació de Convergència i Unió ha evolucionat marcada per la política d'aliances i per l'exercici del lideratge carismàtic de Jordi Pujol. En el període de la transició i en els primers anys de funcionament de la Generalitat, la formació es definia de centreesquerra i liberal. Amb el pas del temps CiU s'ha identificat creixentment amb el centre-dreta o almenys aquesta és la posició que la majoria de la societat li atorga.

Això no obstant, hi ha diferències entre els socis de la coalició. UDC pregon una ideologia d'inspiració democratacristiana, però no confessional, i els votants del partit s'autosituen en les posicions de dreta de l'eix ideològic. En canvi, els votants de CDC situen el seu partit en posicions de centre, la qual és també la posició reclamada per la formació mateixa. De fet, en línia amb els objectius fundacionals, CDC pretén amalgamar diferents sectors i convergir-los cap a uns objectius polítics concrets:

- La defensa de la personalitat pròpia de Catalunya i de les seves institucions.
- La necessitat d'augmentar l'autogovern del país.
- La voluntat que Catalunya tingui poder decisor en l'àmbit nacional i internacional.

Quant al model d'estat, com a partit que pretén ser majoritari (podríem dir que un *catch all*), el seu principal objectiu és l'increment de l'autogovern de Catalunya sense excloure cap opció, i alhora no posicionar-se de manera explícita per cap model d'estat, tot i que es caracteritza com una coalició pragmàtica que participa en la governabilitat de l'estat. Actualment, amb el relleu de lideratge, CDC ha reorientat el discurs sobre l'autogovern a partir del concepte del *dret de decidir*.

1.1.2. Participació política

El millor resultat de CiU al Parlament de Catalunya es va produir l'any 1984 amb l'obtenció de 72 escons (majoria absoluta). El seu percentatge de vot en les eleccions catalanes ha oscil·lat del 27,68% i 43 escons (1980) al 46,80% de l'any 1984. El partit ha estat sempre el vencedor de les eleccions al Parlament de Catalunya. Tanmateix, l'any 1999, en què PSC i ICV participaven en coalició en tres de les quatre circumscripcions catalanes, i el 2003 no va ser la força més votada tot i que va obtenir el nombre més alt d'escons per l'efecte del sistema electoral.

En el Congrés dels Diputats, el percentatge de vot obtingut ha oscil·lat del 5,4% i 18 escons (1989) al 2,69% i 8 escons (1979). CiU, però, ha tingut un rol clau en la política espanyola: la seva posició li va permetre donar suport als governs socialistes en minoria de Felipe González (PSOE), primer, i a la primera legislatura de José María Aznar (PP), després. Aquesta posició rellevant li permeté augmentar progressivament l'autogovern de Catalunya (amb una política coneguda com a *peix al cove*). Actualment, en l'àmbit local, el partit té prop de 3.400 regidors (governa a més de tres-cents municipis) i, en l'àmbit europeu, té un diputat al Parlament.

1.2. Partit Nacionalista Basc

El Partit Nacionalista Basc (PNB) va començar a desplegar les seves actuacions a la província de Biscaia per a estendre's, al principi del segle XX, a tot el País Basc. El partit, fundat a mitjan dècada dels noranta, obté ràpidament un suport molt rellevant en les eleccions que se celebren en aquella època. Hi té un paper fonamental el seu líder, Sabino Arana i Goiri, considerat l'impulsor del nacionalisme basc modern.

El 1902, un any abans de morir, Sabino Arana va moderar el discurs, i es va posicionar a favor d'una línia més autonomista. Així, a partir del 1907, s'imposaren dos corrents dins del partit nacionalista: els Aberritarrak, comandats per Luis Arana i Angel Zabala, clars hereus de la ideologia independentista, i els Euskalerrriakoak, favorables a una línia autonomista.

El 1911 el PNB va decidir crear un sindicat propi: Solidaritat d'Obrers Bascos (posteriorment ELA). Arribada la Primera Guerra Mundial, el partit tenia una gran força a Biscaia i tendia a créixer a Guipúscoa. No obstant això, la guerra va aprofundir en les diferències entre els dos sectors i, el 1916, Luis Arana va deixar el partit. El sector de tendència autonomista, Comunió Nacional Basca, es va imposar. Les victòries inicials no es van consolidar i el partit, dividit en crisis internes, va recollir un fort fracàs electoral el 1921, després que en les legislatives del 1918 va aconseguir sis escons. Després de la desfeta, els

Logotip del Partit Nacionalista Basc

Sabino Arana y Goiri (1865-1903)

membres d'Aberritarrak i la majoria de joventuts d'Euzko Gaztedi van deixar la *Comunió* perquè l'acusaven de traïr els principis del patriotisme i tornaren a fundar un grup amb el nom de Partit Nacionalista Basc.

El partit es va mantenir fidel a la Segona República i es va convertir en ferm defensor de la incipient autonomia basca. L'octubre del 1936 el *lehendakari* José Antonio de Aguirre va assumir la presidència d'Ajuria Enea. Durant aquest període, fins i tot alguns membres del partit formaren part del govern espanyol de la República.

Durant la fosca etapa franquista, el partit va tenir més presència a l'exterior que al País Basc mateix. Prengué part activa en la resistència francesa i intentà reestructurar la seva organització. Després de la victòria dels aliats en la Segona Guerra Mundial, tant Aguirre com la majoria del partit esperaven amb ànsia el final de la dictadura. Tot i això, després de vagues i l'acord del 1953 amb els Estats Units les esperances es frustraren. Amb Jesús María de Leizaola com a nou president, a partir del 1960 el PNB va intentar buscar ajuda a l'exterior. El suport va anar més enllà i el partit va ser un dels fundadors de la Internacional Demòcrata Cristiana. Mort Franco, Leizaola presidí un govern de transició breu i a partir del 1980 va ser Xabier Arzalluz qui va dirigir les regnes del partit quan va ser nomenat president de l'Euzkadi Buru Batzar (EBB). El PNB va recuperar a partir d'aleshores el paper de força política principal de les tres províncies basques. La seva importància era més petita a Navarra.

Xabier Arzalluz (1932)

Després de l'aprovació de l'Estatut d'autonomia de les tres províncies, els *jeltzales* (terme que denomina els seguidors del PNB i que significa 'partidaris del JEL', acrònim de *Déu i Lleis Velles*) han guanyat totes les cites electorals al Parlament de Vitòria. No obstant això, el lideratge va perillar després de l'escissió del 1985, de la qual va sorgir Eusko Alkartasuna, liderada per l'aleshores *lehendakari* Carlos Garaikoetxea. El perill, però, es va dissipar i els dos presidents autonòmics següents, José Antonio Ardanza (1985-1998) i Juan José Ibarretxe (1999-2009), també serien del PNB. En les eleccions del 2009, el PNB va tornar a guanyar, però l'acord entre PSOE i PP el va desallotjar del Govern basc per primer cop.

1.2.1. Ideologia

Quan Sabino Arana va fundar al final del segle XIX el PNB, del qual els principals components ideològics eren la defensa de la religió catòlica, l'exaltació de les arrels basques, la independència dels territoris bascos i el rebuig a l'estat liberal. Actualment, es defineix a si mateix com a partit basc, democràtic, participatiu, plural, aconfessional i humanista, obert al progrés i a tots els moviments d'avenç de la civilització que redundin en benefici de l'ésser humà. En els seus principis generals, els nacionalistes bascos consideren Euskadi la seva

pàtria, la *ikurriña* la seva bandera i l'*Euzko abendaren ereserkia* el seu himne. Reconeixen el basc com el seu idioma nacional i reivindiquen l'atenció que es mereix per a fomentar-ne la normalització.

A banda d'aquests principis programàtics, es tendeix a considerar el PNB com a partit de centredreta i sobiranista (considerant els dos eixos que divideixen la política basca: constitucionalisme-independència i esquerra-dreta). Així mateix, dins la varietat de l'afiliació del PNB, des dels mateixos anys de la seva fundació s'han diferenciat tradicionalment dos sectors: un sector pro independentista i més proper a l'esquerra *abertzale*, i un sector més autonomista. Ambdós sectors s'han alternat en el poder de l'organització. Recentment, el pla sobiranista presentat per Juan José Ibarretxe, conegut com a *pla Ibarretxe*, aprovat el 2005 pel Parlament basc i rebutjat al cap de poc per l'espanyol, pretenia augmentar substancialment l'autonomia basca.

1.2.2. Participació política

El PNB ha governat a Ajuria Enea des de l'any 1980 (en solitari o en coalició), i ha tingut un paper principal en la política basca. A semblança del paper representat per CiU, el PNB ha donat suport a governs estatals i a canvi d'això ha aconseguit contrapartides. El 1993 i el 1996 el PNB va donar, respectivament, el suport als governs en minoria socialista i popular al Congrés dels Diputats.

El PNB també té representació a Navarra (un dels dotze diputats de Nafarroa Bai), és el partit hegemònic en els ajuntaments bascos i ocupa alguns consistoris al País Basc francès. A Europa, li correspon un dels dos escons de la coalició Galeuscat al Parlament Europeu (coalició que uneix els partits nacionalistes catalans, bascos i gallecs).

2. Partits secessionistes

Els partits secessionistes que descriurem en aquest apartat són els següents:

- Esquerra Republicana de Catalunya.
- Scottish National Party.
- Parti Québécois.

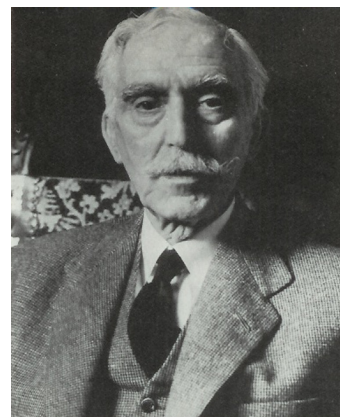
2.1. Esquerra Republicana de Catalunya

Els orígens del partit es remunten al principi de la dècada dels anys trenta, en un període políticament, econòmicament i socialment convuls per a l'Estat espanyol. Després de la dictadura de Primo de Rivera es produiria un clima polític i social d'incertesa que acabaria desembocant en l'establiment de la Segona República. En aquest context, el març del 1931 se va celebrar al barri de Sants de Barcelona la Conferència d'Esquerres, en la qual confluïren intel·lectuals, militants i ciutadans sensibilitzats, però, sobretot, el Partit Republicà Català (PRC; fundat l'abril del 1917), el grup de *L'Opinió* (seminari d'esquerres que es publicava a Barcelona des del 1928) i Estat Català (moviment polític que sorgí el juliol del 1922). De la confluència d'aquestes tres organitzacions sortiria Esquerra Republicana de Catalunya, liderada per Francesc Macià, i també per Lluís Companys i Joan Lluhí, caps visibles del PRC i *L'Opinió*, respectivament.

Logotip d'Esquerra Republicana de Catalunya

El lideratge carismàtic de Francesc Macià i la representació dels interessos d'una majoria important de la població van ser factors decisius perquè Esquerra Republicana assolís un èxit electoral immediat. En les eleccions municipals del 12 d'abril del 1931, el partit republicà s'emportà un èxit rotund i el convertí en un actor principal de la política catalana. A l'Estat, les eleccions comportaren un triomf clar de les forces republicanes, que acabaren amb la monarquia d'Alfons XIII. Al cap de dos dies, Francesc Macià proclamà la República Catalana, però les pressions rebudes de Madrid el feren acceptar l'elaboració d'un Estat d'autonomia, una carta fonamental que havia de regir, per primera vegada des del 1716, la sobirania de Catalunya.

Francesc Macià (1859-1933)

Durant tota la Segona República, Esquerra Republicana ocupà la Generalitat (govern de Catalunya), i se'n distingeixen tres etapes diferents:

1) En primer lloc, l'etapa del **1931-1933**, en què Esquerra s'erigeix en el principal partit del país. Guanya totes les eleccions i inicia negociacions per a aprovar l'Estatut nou. La mort de Macià (el dia de Nadal de l'any 1933) clou aquesta primera etapa.

2) En segon lloc, l'etapa del **1933-1936**, en què Lluís Companys assumeix la direcció del partit i de la Generalitat. La victòria de les forces conservadores l'any 1933 complica l'escenari per al desenvolupament de l'autogovern. El 1934 Companys declara la República Catalana, intent que va ser ràpidament contrarestat per l'exèrcit i que va donar lloc als coneguts com a Fets d'Octubre, quan el Govern va ser detingut i empresonat.

3) En tercer lloc, la victòria, el 1936, del Front Popular al govern de l'Estat normalitzà la situació, tot i que la inestabilitat esclatà el 1936 amb l'inici de la Guerra Civil. En aquest darrer període **el partit es reestructurà** (novembre del 1936), fruit de les tensions internes hereves del període de la seva fundació.

Des del gener del 1939, un cop a l'exili, ERC mantingué les institucions de la Generalitat amb Josep Irla, primer (1939-1954), i Josep Tarradellas, després (1954-1980), com a presidents. Molt afectada per la pèrdua de militants i per l'exili dels seus dirigents, anirà perdent pes polític a l'interior de Catalunya. Durant els anys setanta, presidida per Heribert Barrera, arriba la reconstrucció del partit, que finalment aconseguiria catorze diputats al Parlament de Catalunya en les eleccions del 1980, i acabaria donant suport a la investidura com a president de Jordi Pujol (CiU).

El resultat de les eleccions del 1984 van comportar, però, una davallada important per al partit, i es va iniciar un període de moviments interns. El 1988 Àngel Colom impulsà la Crida a la Solidaritat, que apostava més fermament per la independència. La contestació creixent del lideratge de Colom, però, va provocar el 1995 una escissió (creació del PI) que va situar Josep-Lluís Carod-Rovira i Jordi Carbonell com a secretari general i president del partit, respectivament. Amb el seu lideratge, ERC iniciarà un ascens electoral fins a aconseguir el 2003 el millor resultat de la història del partit després de la Segona República. Amb la clau per a formar govern, decidí acabar amb l'hegemonia de CiU i s'integrà en una coalició d'esquerrers (ERC, ICV i PSC) encapçalada per Pasqual Maragall. El projecte de reforma estatutària va comportar una crisi de govern en la qual ERC en va sortir. En la convocatòria del 2006, el partit va tornar a ser clau en la formació de govern i va tornar a optar per la coalició amb PSC i ICV.

2.1.1. Ideologia

En el document fundacional (1931), Esquerra es defineix com un partit que defensa el reconeixement de la personalitat nacional de Catalunya. En els principis fundacionals, també apel·lava a la defensa dels drets dels homes i les dones i de la ciutadania, a la socialització de la riquesa i a un seguit de reivindicacions socials i obreres.

Actualment, els aspectes que caracteritzen el programa polític del partit són les posicions favorables al fet que Catalunya es constitueixi com a estat independent i, en matèria socioeconòmica, el desenvolupament de polítiques d'esquerres. Els principis més característics del partit estan basats en el republicanisme, la democràcia i el respecte al dret de l'autodeterminació dels pobles.

2.1.2. Participació política

Al Parlament de Catalunya, el suport electoral d'ERC ha oscil·lat del 4,14%, amb cinc diputats (1988), al 16,5%, amb vint-i-tres diputats (2003). Actualment és la tercera força del Parlament i, des del 1992, amb el 7,96% dels vots, ha aconseguit mantenir una tendència a l'alça que l'ha convertit en un partit clau per la governabilitat de Catalunya. En les primeres eleccions (1980) el partit va decidir donar suport a la investidura de Jordi Pujol (CiU), i va continuar en les legislatures següents amb un paper menys determinant fins a les eleccions del 2003.

Al Congrés dels Diputats, el suport electoral ha oscil·lat de l'aproximadament 2,6% i zero diputats (1986 i 1989) al 15,89% i vuit diputats (2004). Va ser aquest darrer any quan el partit registrà els millors resultats, tot i que veié com el seu suport es reduïa a més de la meitat en els comicis següents (l'any 2008 aconseguí tres diputats). El partit, però, considera que la seva arena de competició principal és a Catalunya i, per tant, les estratègies del Congrés en són dependents. També, la concepció del fet nacional pel conjunt dels Països Catalans fa que ERC tingui presència al País Valencià i a les Illes Balears, tot i que els resultats s'han limitat a l'obtenció d'un escó al Parlament de les Illes Balears. El partit també té un diputat al Parlament Europeu, el qual s'integra a l'Aliança Lliure Europea.

2.2. Scottish National Party

L'Scottish National Party (SNP) va ser el resultat de la fusió, el 1934, de dos dels partits favorables a l'autogovern d'Escòcia que s'havien articulats a partir dels anys vint: el National Party of Scotland i l'Scottish Party. No és fins al cap d'onze anys, el 1945, que el partit guanya el primer escó a les eleccions generals tot i que el perdrà al cap de tres anys. Inicialment, l'SNP no era partidari d'una independència total, sinó d'iniciar un procés d'autonomia gradual per Escòcia seguint el model del Home Rule que s'havia aplicat a Irlanda (que finalment va acabar amb la seva independència).

La veritable progressió del partit es produeix als anys seixanta. El partit aconseguia recuperar una presència estable en termes electorals, i l'augment de presència política permetia introduir la qüestió de l'autogovern en l'agenda política. Al mateix temps, el posicionament polític de l'SNP en termes socioeconòmics s'acosta a les posicions del laborisme, de manera que s'allunya

Logotip de l'Scottish National Party

de l'espai polític conservador i, per tant, hi deixa de competir. La competició electoral amb el laborisme farà que la qüestió de la *devolution* torni a entrar en l'agenda política.

En la mesura que el debat polític se situava en les prioritats de l'SNP, durant els anys setanta el partit farà un salt quantitatiu molt important pel que fa als suports electorals. La culminació de la influència de l'SNP en l'agenda política escocesa i britànica es produeix amb la celebració del referèndum sobre la *devolution*, celebrat el 1979. Tanmateix, el projecte i els resultats de la consulta marcaran un període de crisi nou en el partit escocès. D'una banda, el projecte va ser elaborat pel partit laborista en el govern de Londres, i no recollia totes les aspiracions d'autogovern perquè des de la perspectiva de l'SNP generessin un suport entusiasta. Això va fer arribar el partit dividit a la consulta, divisió que, de fet, es reproduïa també en el si del laborisme, entre els més i els menys favorables al restabliment del Parlament escocès. Els resultats del referèndum, tot i ser favorables a la *devolution*, no complien els requisits de participació previstos, fet que va comportar que el projecte no tirés endavant i que fes entrar en crisi el partit.

La dècada dels vuitanta seria per a l'SNP la de la redefinició del seu discurs polític. Tot i la divisió interna entre els gradualistes i els qui apostaven per una via directa a la independència, el partit va anar construint un programa polític nou basat en la seva visualització com a alternativa al domini electoral del laborisme a Escòcia, i en el referent de la Unió Europea com a marc en què un estat independent seria viable. Cap al final de la dècada, i en part com a alternativa a les polítiques del govern de Margaret Thatcher, que es consideraven contràries als interessos escocesos, la *devolution* tornava a entrar en el debat polític i, alhora, l'SNP trobava un lideratge nou en Alex Salmond. El partit tornava a experimentar un creixement sòlid en termes electorals, i aquest període conclourà l'any 1997 amb l'aprovació de l'*Scotland Act*. A diferència del 1979, el referèndum que es va celebrar per a aprovar-la va obtenir un suport suficient perquè el restabliment del Parlament escocès fos una realitat. L'SNP aconseguí 35 diputats en les primeres eleccions escoceses, tot i que els laboristes guanyarien les eleccions i van formar govern amb els liberals demòcrates. En les eleccions del 2002 es tornaria a repetir la coalició entre laboristes i liberals demòcrates. Malgrat els resultats adversos de les dues primeres eleccions, el desgast del laborisme i el desenvolupament d'una estratègia política sostinguda va fer que en les eleccions del 2007 l'SNP guanyés per primera vegada, i, malgrat que amb un marge ajustat, es convertís en el partit de govern a Escòcia.

2.2.1. Ideologia

Les posicions territorials de l'SNP han variat amb el temps: d'una banda, respecte als objectius institucionals, entre la *devolution* com a via gradual que acostés Escòcia cap a la independència i les posicions que apostaven per una via més directa; de l'altra, als inicis el partit era en un punt intermedi entre la-

Alex Salmond (1954)

boristes i conservadors en matèria socioeconòmica, tot i que progressivament aniria competint electoralment amb el laborisme més que no pas amb els conservadors.

Un cop reinstaurat el Parlament i l'autogovern escocès, el partit va concórrer a les eleccions del 2007 amb el compromís de convocar un referèndum sobre el futur polític d'Escòcia. Malgrat que és el punt central del seu programa polític, l'SNP necessitaria el suport d'altres partits de la cambra per a poder convocar-lo el 2010, tal com es va comprometre a fer.

2.2.2. Participació política

Partit de govern per primera vegada des de l'any 2007, l'SNP obté 47 del 129 escons del parlament de Holyrood. Actualment, a Westminster la formació hi té set membres. També ocupa dos seients al Parlament Europeu. Quant als consells locals, el partit escocès va obtenir en les eleccions passades 363 consellers a 30 consells d'arreu d'Escòcia.

2.3. Parti Québécois

Es va crear l'any 1968 de la fusió de dos moviments de caràcter sobiranista: del Mouvement Souveraineté-Association, liderat pel carismàtic René Lévesque, i el Ralliement National. L'organització resultant va ser l'Assemblée per la Independència Nacional, i al cap de poc va donar lloc al Partit Quebequès (PQ).

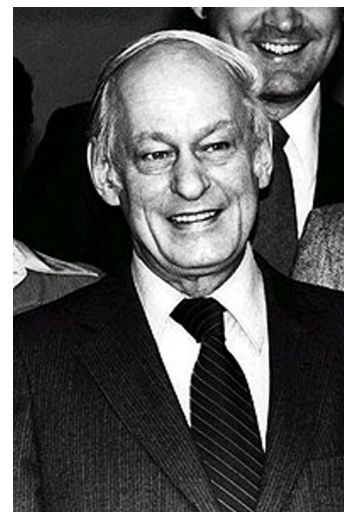

Logotip del Parti Québécois

En les eleccions del 1970 i 1973 el partit va aconseguir bons resultats electorals però no suficients per a erigir-se com a alternativa de govern. Tot i això, l'èxit electoral del PQ va arribar ben aviat. En les eleccions provincials del 1976 la formació va aconseguir per primera vegada el govern del Quebec. El partit va aconseguir 71 dels 110 escons a l'Assemblée Nacional del Quebec ("assemblea provincial"). Des del primer moment, va començar a aplicar els seus principis polítics i a prendre mesures per a garantir un marc de drets i llibertats per la població francòfona. Així, l'any 1977 la llengua francesa ja va ser declarada com a idioma oficial al Quebec. De fet, el PQ aconseguirà inicialment posar fre a la interferència creixent del govern central en la jurisdicció provincial canadenca. El seu objectiu era convertir el Quebec en un estat independent igual que el Canadà.

El 1980 Lévesque va organitzar un referèndum que buscava l'aprovació del govern provincial per a negociar un estatus nou i una relació nova amb el Canadà. La proposta, però, no va aconseguir tirar endavant amb un suport entorn del 40%. La consulta va fer entrar en fallida els acords de Charlottetown i els de Meek Lake, els quals proposaven esmenes a la Constitució canadenca amb l'objectiu d'acomodar la realitat quebequesa.

El partit va mantenir l'hegemonia en la dècada dels vuitanta, però es va començar a palpar un cert refredament després que el fervor independentista dels setanta s'esvaís. El punt culminant va ser la derrota del PQ el 1985 davant el Partit Liberal Quebequès. Les derrotes en eleccions successives i, sobretot, les crisis internes, provocaren la dimissió del fundador i ànima del primer PQ.

René Lévesque (1922-1987)

No serà fins als anys noranta que el partit recupera la centralitat política. L'any 1990 es crea també en l'òrbita sobiranista el Bloc Québécois, una coalició informal de conservadors i liberals que van abandonar els seus partits respectius arran de la fallida dels acords de Meech Lake, i que, malgrat que eren formalment organitzacions diferents, el fet que concorri a les eleccions federals fa que sovint es coordinin estratègies i que, de fet, comparteixin també un nombre molt rellevant de militants.

El 1995, amb Jacques Parizeau com a primer ministre, es convoca un altre referèndum. El referèndum, a diferència de l'anterior, plantejava el mandat pel Parlament del Quebec i del Canadà de l'inici de negociacions per a la constitució d'un estat propi, tot i que la complexitat de la pregunta va generar una controvèrsia política forta. El resultat va ser molt ajustat però el sí tan sols va arribar al 49,6% dels votants. La controvèrsia va fer reaccionar el Govern federal, que va demanar al Tribunal Constitucional que expressés una posició respecte a la possibilitat i les condicions que hauria de seguir el procés que eventualment conduís a la separació del Quebec de la resta del Canadà. Després del referèndum, el PQ va entrar en una fase descendent, tant pel que fa als suports electorals com a la divisió i els relleus interns. El 1998 va obtenir la majoria d'escons al Parlament del Quebec, tot i quedar en segon lloc després del Partit Liberal. Aquest darrer partit va arribar al govern en les eleccions següents, celebrades el 2003. Tampoc no es va recuperar el 2007 el partit, i, de fet, va arribar a caure a la tercera posició.

2.3.1. Ideologia

L'assoliment de la sobirania plena és l'objectiu principal del partit, per la qual ha treballat des de les instàncies governamentals que ha ocupat. Així mateix, el partit mostra una sensibilitat especial per a la protecció de la llengua francesa al Quebec i, d'ençà de l'última derrota en el referèndum, aposta per la protecció de les diverses minories que hi ha al país (una de les claus en termes polítics del fracàs del referèndum del 1995 s'atribueix tant a les anomenades *first nations* com a la minoria anglòfona i les minories ètniques procedents dels processos

migratoris més recents). En termes ideològics d'esquerra-dreta, el PQ manté posicions socialdemòcrates amb matisos liberals, més evidents a partir dels anys noranta.

2.3.2. Participació política

Si bé ha experimentat oscil·lacions significatives en els seus suports electorals, el PQ ha mantingut una posició central en el mapa polític del Quebec i ha mostrat una gran capacitat d'influència per incidir en l'agenda política del conjunt del Canadà. L'any 1981 aconseguí el seu èxit més important amb el 49,26% dels vots.

Així mateix, el partit es va acostar al 40% del vot popular en totes les eleccions de la dècada dels noranta. És a partir dels anys 2000 que el partit mostra signes de desgast electoral, primer en les eleccions del 2003, i després en les eleccions del 2007, tendència que va trencar incrementant els seus suports en les eleccions del 2008.

3. Partits i violència

Els partits lligats a processos de violència que descriurem en aquest apartat són els següents:

- Sinn Féin.
- Batasuna.

3.1. Sinn Féin

Inicialment fundat com un moviment de recuperació cultural per la cultura irlandesa d'Irlanda del Nord, Arthur Griffith, el seu fundador, el va convertir ràpidament l'any 1905 en un partit polític. L'organització es fundava en ple apogeu de les reivindicacions irlandeses des de diferents estaments de la societat civil (clubs esportius, centres culturals, etc.). Va tenir uns inicis difícils i, encara que hi havia molts seguidors potencials que els donaven suport, els primers resultats electorals van ser modestos.

Logotip del Sinn Féin

El punt d'inflexió arribà el 1916, amb el famós Aixecament de Pasqua. Aquesta rebel·lió militar fallida intentava que Irlanda s'independitzés del Regne Unit o, en alguns sectors, es va interpretar com un intent d'aconseguir més autonomia que la que atorgava la suposada monarquia dual (regia des de l'any 1800). Aquesta doble visió va dividir el partit, fins que el líder nou, Eamon de Valera, va intercedir per buscar la concòrdia entre monàrquics i republicans. La rebel·lió (que els estaments oligàrquics i els anglesos focalitzaren en el Sinn Féin) va donar protagonisme al partit. De fet, en les eleccions del 1918 va obtenir el 47% del vot irlandès, i va donar 73 dels 105 escons de l'illa. Després de diverses accions coordinades, Irlanda va aconseguir la independència del Regne Unit. El 1921, el tractat angloirlandès consagrava la creació de l'Estat d'Irlanda, amb l'excepció de les regions d'Antrim, Fermanagh, Tyrone, Armagh, Down i Derry, al nord-est de l'illa.

La secessió, però, no va posar fi a la inestabilitat política, tampoc en el si del partit, que va experimentar divisions internes coincidint amb la guerra civil que es va desencadenar entre el 1922 i el 1923. El partit no es tornarà a situar en primera línia política fins a la dècada dels seixanta, i va passar per una època en què fins i tot va provar d'acostar-se a l'Alemanya nazi per resoldre la voluntat irredemptista de l'Ulster (fenomen que es va donar en altres casos a escala europea, de fet). A partir de la segona meitat del segle XX, el partit s'acostarà a posicions comunistes, i remarcarà així el seu caràcter de classe. Tanmateix, el partit va tornar a entrar en crisi als anys setanta tant pel que fa

al paper que la lluita armada havia de tenir en el compliment de les reivindicacions nord-irlandeses com en la relació entre la branca política i la branca armada del moviment (IRA).

La mort de deu vaguistes de fam l'any 1981 va comportar per al Sinn Féin un trampolí polític que el va catapultar fins a primera línia i, alhora, l'abandonament de les consignes d'abstenció en les eleccions britàniques permetia la visibilització electoral en l'arena política. En un clima de tensió política però també, i molt especialment, de violència (amb assassinats catòlics, però també protestants), el Sinn Féin va intentar bastir les condicions necessàries per a iniciar un procés de pau. El 1998 es va assolir aquest pas, amb els famosos *acords del Divendres Sant*. Tot i les tensions i la suspensió diverses vegades del procés, la tensa s'imposà i el Regne Unit restablí l'autonomia per al nord de l'illa. Tot plegat va conduir el Sinn Féin a obtenir, en les eleccions municipals i legislatives del 2001, la primera posició entre els partits nacionalistes (republicans) més votats.

A mesura que passava el temps, i amb un protagonisme creixent de Gerry Adams i del partit en general, el Sinn Féin es va consolidar com un dels partits més votats a Irlanda del Nord i, progressivament, va intentar estabilitzar el procés de pau. Des del restabliment de l'Assemblea d'Irlanda del Nord, el partit comparteix executiu (amb funcions limitades) amb els unionistes, el Partit Unionista de l'Ulster o el Partit Demòcrata Unionista. Els passos cap a la pau són fràgils i difícils, com demostren els fets que van succeir al principi de l'any 2009.

3.1.1. Ideologia

El Sinn Féin es defineix com un partit republicà irlandès que té per objectiu principal la fi de la British Rule sobre Irlanda del Nord. El partit està compromès en l'assoliment de la pau a Irlanda del Nord per mitjans pacífics i insta el Regne Unit a impulsar un referèndum perquè la població decideixi l'estatus que s'ha d'obtenir.

El partit ha tingut tradicionalment una base industrial i propera als obrers, posició que el va fer flirtejar amb el comunisme durant els anys setanta. Actualment, pren una posició que se situa entre la socialdemocràcia i les polítiques d'esquerra de base ecologista. Amb tot, la majoria de polítiques desenvolupades pel partit pretenen anar més enllà d'Irlanda del Nord i coordinar esforços amb el seu veí del sud, per emfatitzar (i recordar) el seu objectiu principal: la unió amb la República d'Irlanda.

3.1.2. Participació política

Avui en dia, el partit està compromès amb l'assoliment d'una pau estable a Irlanda del Nord. Per aquest motiu, forma part d'un govern d'unitat en la restituïda Assemblea de la província. Històricament, ha assolit quotes de po-

Gerry Adams (1948)

der i suport importants. Per exemple, el 1918 va aconseguir el 70% dels escons irlandesos en el Parlament del Regne Unit. Les escissions produïdes al llarg de la història, però, debilitaren la seva capacitat política. No serà fins a l'entrada al nou mil·lenni que el partit recuperà impuls, i es convertí així en el partit nacionalista més votat. El partit també es presenta a la República d'Irlanda, en la qual té cinc escons.

3.2. Batasuna

"Després d'un llarg i intens debat entorn de cinc propostes principals i després de votar prop de cent cinquanta esmenes parcials a més de dues-centes assemblees locals en el conjunt d'Euskal Herria, dissabte va néixer a Iruñea la formació política Batasuna, nova eina organitzativa de l'esquerra independentista."

Així començava el comunicat enviat el juny del 2001 a la premsa que certificava la formació d'un partit polític basc nou. El partit es formava per la fusió de dues marques electorals que, anys abans, havien tingut els mateixos protagonistes i objectius polítics: Euskal Herritarrok (EH) i Herri Batasuna (HB). L'emergència de Batasuna va comportar l'intent de superar la pressió judicial a la presentació de candidatures i a l'accés a les institucions. Tot plegat, però, comença al final dels anys setanta.

Logotip de Batasuna

Els orígens de l'actual partit polític es remunten a la fundació, el 1978, d'Herri Batasuna, com a coalició de diferents grups i moviments polítics. Des dels seus inicis va obtenir un suport electoral rellevant entre l'electorat independentista d'esquerres. La seva vinculació amb el grup terrorista ETA, de la qual se l'acusava de ser el braç polític, l'ha fet estar gairebé sempre al marge del joc polític parlamentari. En aquest sentit, els principals partits bascos van firmar el 1988 un pacte (conegut com a *acords d'Ajuria Enea*) per excloure Herri Batasuna del govern de les institucions basques. Tanmateix, aquest pacte coincidiria amb un augment significatiu de la seva força electoral.

Amb l'arribada del PP al Govern espanyol el 1996 i, sobretot, després que les converses de pau de José María Aznar amb ETA van fracassar i els populars van aconseguir l'any 2000 la majoria absoluta a les Corts espanyoles, la pressió sobre HB i sobre el que des del Govern espanyol es considerava el seu entorn va augmentar, fins al punt d'arribar a clausurar mitjans de comunicació com el diari *Egin*, acusat de contribuir en el finançament d'ETA.

Un any abans del tancament, però, el 1998, ETA va declarar una treva. En les eleccions autonòmiques d'aquell any, HB canalitzà els esforços per via d'Euskal Herritarrok (EH). Va ser durant aquest període que es va produir l'escissió d'Aralar, partit format pels sectors de l'esquerra *abertzale* que van decidir condemnar la violència. En l'estratègia de presentar-se a les eleccions amb llistes i partits polítics diferents, i en el context de la pressió sobre les sigles d'EH i HB, es va crear Batasuna. Com en les darreres ocasions, la formació es presentava als territoris de la nació basca, i s'hi incloïen, per tant, els territoris bascos a Espanya (País Basc i Navarra) i a França. El partit, però, va ser prohibit fruit

de la Llei de partits de l'Estat espanyol (2003). No obstant això, el control es va relaxar a causa de la conjuntura política. Les negociacions del Govern espanyol (en mans socialistes) amb ETA a partir de l'any 2004 van permetre que el Partit Comunista de les Terres Basques es presentés a les eleccions al Parlament basc de l'any 2005 i llancés el seu missatge a l'electorat *abertzale*. Dirigents de Batasuna van demanar el vot per al partit i la formació es va considerar com a hereva de Batasuna.

L'alto el foc permanent de l'any 2006, però, es va trencar el juny del 2007 i les activitats de l'esquerra *abertzale* novament van ser perseguides. Des d'aleshores, el partit està en situació il·legal i solament pot desenvolupar les activitats amb normalitat a l'Estat francès. Recentment, el partit ha tingut detencions serioses i ha estat inclòs per la Unió Europea i els Estats Units en la llista d'organitzacions terroristes. En les darreres eleccions al Parlament basc i per primera vegada en democràcia, l'aplicació de la Llei de partits ha exclòs les candidatures *abertzales* de la participació a les eleccions.

3.2.1. Ideologia

En les sigles de Batasuna s'enquadra una ideologia concreta que, de fet, s'ha expressat a l'empara de diferents moviments polítics fins i tot des d'abans de la recuperació de la democràcia. El primer objectiu de Batasuna (i, per extensió, dels partits que aconseguixen captar el suport d'aquest sector) és el de la creació d'un estat propi per a Euskal Herria. El partit aposta per assolir una sobirania plena, i trencar així tota la vinculació amb l'Estat espanyol.

Així mateix, la formació es defineix a si mateixa com a part de l'esquerra *abertzale* ('patriota', en basc), amb la intenció d'amalgamar totes les sensibilitats que apostin de manera decidida per la independència basca. Tanmateix, la definició del partit en l'eix ideològic tradicional (esquerra-dreta) en limita l'abast. El partit es considera socialista, tot i que el posicionament sigui sempre secundari a l'objectiu principal. Així, el "grau" de socialisme ha variat segons l'època i fins i tot es podria dir que la ideologia socialista aporta més el mètode organitzatiu i l'estil de resistència que uns ideals socials concrets. Per altra banda, el partit també s'ha posicionat respecte als eixos postmaterials com el feminisme i el medi ambient.

3.2.2. Participació política

Si es presta atenció als resultats del País Basc d'Herri Batasuna, el seu suport va oscil·lar entre el 17% i el 15% dels vots. La il·legalització de Batasuna impedeix esbrinar quin seria el suport real de la formació, malgrat que el percentatge anterior s'acostuma a utilitzar com a hipòtesi. Per exemple, el Partit Comunista de les Terres Basques (PCTB, EHAK en les sigles en basc) va obtenir l'any 2005 el 12,5% dels vots i nou escons.

Així mateix, per mitjà de llistes paral·leles o de la no-il·legalització d'altres llistes, els *abertzales* ocupen diverses alcaldies del País Basc i Navarra. No obstant això, Batasuna és actualment en un atzucac. Il·legalitzada i apartada de les institucions, a més d'estar assetjada policialment, el partit (i el sector que representa) encara el futur amb incertesa.

4. Partits irredemptistes

Els partits irredemptistes que descriurem en aquest apartat són els següents:

- RMDS/UDMR (Aliança Democràtica dels Magiars de Romania).
- Südtiroler Volkspartei.

4.1. RMDS/UDMR (Aliança Democràtica dels Magiars de Romania)

Els hongaresos són la principal minoria ètnica de Romania: 1.431.807 persones que formen el 6,6% de tota la població, segons el cens de l'any 2002. Es divideixen en tres grups ètnics principals: els magiars (grup majoritari a Hongria), els sículs o *székely*, i els *csángó*, encara que tots tres s'acostumin a conèixer com a magiars.

Per raons històriques, molts hongaresos de Romania viuen en l'actual Transilvània, on representen el 20% de la població. Aquesta àrea inclou les regions de Banat, Crisana i Maramures. Els hongaresos són la majoria de la població als comtats d'Harghita i Covasna i tenen una presència important als de Mures (39,3%), Satu Mare (35,22%), Bihor (25,91%) i Salaj (23,07%). De religió predominantment catòlica, amb minories protestants, els magiars, com els kurds, són també un poble dividit per diverses fronteres, en les quals, per tant, hi poden haver tensions irredemptistes en diversos graus. L'Aliança Democràtica dels Magiars de Romania pretén promoure la preservació de la seva identitat nacional, participa en la governabilitat de Romania i és, de fet, un dels principals de l'estat.

L'Aliança Democràtica dels Magiars de Romania (RDMS) és un dels grans partits polítics de Romania i el representant màxim dels hongaresos a Romania. Un cop acabada la revolució romanesa del 1989, en què es va derrotar i executar el dictador Nicolae Ceaucescu, es funda la Unió Democràtica dels Hongaresos de Romania (també anomenada Aliança Democràtica).

Logotip de l'Aliança Democràtica dels Magiars de Romania

Els primers resultats del partit que liderava Géza Domokos foren encoratjadors. De fet, el maig del 1990, en les primeres eleccions democràtiques, la formació obtingué 29 diputats i 12 senadors, i es convertí en el principal partit de l'oposició. Al cap de dos anys, el partit retrocedí, fet que incentivà un relleu en la presidència del partit, que passaria a ser encapçalada per Béla Markó, el dirigent actual. A partir de l'any 1996 el "partit dels magiars" tingué la seva gran oportunitat. Donà suport a Emil Constantinescu, que, en segona volta, va acabar essent president. Així mateix, en les eleccions legislatives, i tot i tenir una davallada, la Convenció Democràtica Romanesa va oferir a l'RMDS la formació de govern.

Géza Domokos (1928-2007)

Al cap de quatre anys, l'any 2000, les eleccions les va guanyar guanyades pel Partit Socialdemòcrata de Romania, fins ara a l'oposició. La UMDR no entrà al govern, però va oferir suports puntuals a l'executiu. L'any 2004 la UMDR es va aliar amb Adrian Nastase (Partit Socialdemòcrata), a qui totes les enquestes assenyalaven com a favorit per a guanyar les eleccions. Tanmateix, en va sortir derrotat i va ser Traian Basescu qui va formar govern. La sorpresa va fer canviar de tàctica a la UMDR, que va trencar amb els partits d'esquerra i es va aliar amb els governamentals. En les últimes eleccions de novembre del 2008, el partit va passar a l'oposició després d'estabilitzar els resultats (va mantenir representació a la Cambra dels Diputats però va perdre un senador).

4.1.1. Ideologia

La Unió Democràtica Hongaresa de Romania és un partit de caire autonomista, que demana més autogovern i l'oficialitat de la llengua hongaresa als territoris on es parla. També té una sensibilitat especial respecte a les minories del país, entre les quals la magiar és la més nombrosa (el 6,7% de la població, pràcticament la mateixa proporció de vots que ha obtingut en aquests comicis). Pretén que la minoria magiar es doti d'alguna mena d'autonomia (probablement, de tipus cultural). El seu tarannà, però, és negociador, atès que vol establir aquesta autonomia mitjançant el diàleg i el consens amb la majoria romanesa del país.

De fet, l'objectiu del partit de la minoria romanesa és millorar els drets de les minories i avançar cap a l'autogovern dels magiars. L'RMDS vol, per exemple, que l'hongarès sigui declarat idioma oficial a les zones de Transsilvània on es parla. També proposa que Romania engegui un procés de regionalització pel qual les regions s'adaptin a la distribució de la població de la minoria hongaresa. En l'eix ideològic, aquest partit regionalista és considerat liberal conservador. Pretén consolidar l'economia de mercat i descentralitzar l'administració, i assolir ambdós processos consolidant Romania en les estructures europees.

4.1.2. Participació política

L'RDMS ha aconseguit entrar al govern dues vegades (1996 i 2004) i donar suports parlamentaris concrets (2000). Així, s'erigeix com una peça clau en el sistema polític romanès. El sistema institucional del país, amb una llei electoral que situa el llindar d'atribució d'escons en el 5% dels vots en el conjunt de l'estat l'obliga a buscar aliances amb l'altra formació magiar, el PCM, malgrat que les relacions entre totes dues no siguin sempre les millors. En les últimes eleccions parlamentàries del 2008 l'RDMS va aconseguir el 6,4% dels vots, un percentatge no suficient per a ser decisiu en la formació de govern.

4.2. Südtiroler Volkspartei

El panorama polític del Tirol del Sud (Itàlia) és dominat principalment pels partits d'àmbit exclusivament sud-tirolès. Els partits principals en el conjunt de l'estat són minoritaris, mentre que els partits d'àmbit tirolès obtenen sistemàticament per sobre de 25 escons (dels 36 que formen el Parlament regional). L'SVP (18 escons), d'orientació democristiana i autonomista, és el partit principal. Defensor dels interessos de les comunitats alemanya i ladina, no pretén reclamar un canvi de l'estatus actual –una autonomia àmplia garantida per un acord bilateral entre Itàlia i Àustria, amb un Estatut d'autonomia del 1972–, sinó el desenvolupament de polítiques que preservin l'especificitat cultural de la regió, marcat pel llarg abast dels arranjaments autonòmics vigents.

Logotip del Südtiroler Volkspartei

Les arrels del Partit Popular del Tirol del Sud (Südtiroler Volkspartei) es remunten a l'Imperi austrohongarès i a la seva dissolució just després de la derrota en la Primera Guerra Mundial. Precisament, el sud del Tirol va ser un dels territoris promesos pels aliats perquè Itàlia fes costat a les potències aliades (tractat de Saint-Germain-en-Laye; la resta del Tirol forma avui un *land* de la República Federal d'Àustria). La promesa del rei Vittorio Emanuele d'una certa autonomia per a la regió quedà en un no res amb la victòria d'*Il Duce*, Benito Mussolini. Entre els objectius dels feixistes hi havia el de perseguir la llengua alemanya, fomentar la immigració de ciutadans italo parlants cap al Tirol del Sud i la prohibició explícita de la llengua alemanya.

A més, abans de la Segona Guerra Mundial molts ciutadans del sud del Tirol van decidir optar per la nacionalitat alemanya, gràcies a una mesura pactada amb Hitler. Aquest acord (*option*) va provocar que, dels 246.036 habitants del Tirol del Sud, 34.237 optessin per la nacionalitat italiana i 211.799, per l'alemanya, dels quals 75.000 van arribar a marxar abans que el curs dels esdeveniments bèl·lics interrompés el procés d'expatriació.

El 8 de maig del 1945, Erich Amonn, un marxant de la zona de Bozen, va fundar el Südtiroler Volkspartei. Van triar l'*edelweiss*, una típica flor alpina, com a emblema pel partit. La formació es va convertir de seguida en un moviment ampli de protesta envers l'estat italià, que al final de l'any 1945 ja havia acon-

seguit aglutinar 50.000 membres. Els sud-tirolesos van obtenir l'any 1946 una victòria moral quan el Tractat de París reconeixia les mancances dels acords del 1919. Tanmateix, la regió alpina continuaria formant part d'Itàlia, la qual garantia, però, l'autonomia local. El 1948, el Tirol italià obtenia l'autonomia formal, protegida per la mateixa Constitució italiana.

Les reclamacions, però, no van posar el seu punt final. L'any 1957 va tenir lloc la protesta més massiva del moviment secundat per l'SVP: 35.000 habitants del Tirol van desfilar fins al castell de Singmundskron per demanar més autonomia i el compliment del Tractat de París. Al cap de tres anys, el líder del moviment, Silvius Magnago, va ser escollit governador provincial, càrrec que va ocupar fins al 1989. Va ser durant el seu mandat que el Tirol va aconseguir, el 1972, el primer estat d'autonomia. El procés no va ser fàcil i les discrepàncies es van allargar, amb disputes agres entre els governs regionals i l'italià, a més d'acords d'entesa amb el govern austríac. La llei bàsica d'autonomia (coneguda pels sud-tirolesos com el *Paket*) incloïa mesures de protecció pels drets de les minories, autonomia bàsica i actualitzava els acords a què s'arribà en els diferents tractats.

Silvius Magnago (1914)

Des d'aquell moment, el conflicte (almenys amb el grau anterior) va quedar atenuat. L'exemple més simbòlic és la declaració d'Àustria i Itàlia a la seu de les Nacions Unides en què afirmaven que el conflicte sud-tirolès s'havia desactivat. A partir, doncs, de la meitat dels setanta, els moviments de l'SVP, a banda de la gestió política diària, han anat en la línia de consolidar l'autonomia dins d'una Europa federal, i també de mantenir la identitat germànica i de l'idioma ladí (retoromànic).

4.2.1. Ideologia

Autonomista i ferm defensor dels drets dels sud-tirolesos, el Partit Popular del Tirol del Sud ha mantingut aquests dos eixos programàtics des que es va fundar. Inicialment partidari de la reincorporació del Tirol del Sud a Àustria, l'SVP va acceptar gradualment el règim autonòmic que es despenia de l'acord de Gasperi-Gruber.

Actualment, posa l'accent en el federalisme fiscal i pretén reclamar la transferència de competències noves de Roma a Bozen, la capital de la província. Entre altres qüestions, el president de la província, Luis Durnwalder, demana el servei de correus, la seguretat pública i el personal de les agències estatals i dels tribunals, i també la radiotelevisió pública italiana, la RAI, que el Govern sud-tirolès mirarà que incorpori l'alemany i el ladí, les llengües pròpies del país, en les emissions al territori. En termes ideològics, tot i que és considerat un partit de centre (o centredreta) i s'inspira en la democràcia cristiana, es podria qualificar com a *catch all party*, capaç d'amalgamar tendències diverses que van des de la socialdemocràcia fins a la democràcia cristiana.

4.2.2. Participació política

Des de l'any 1948, quan es van fer les primeres eleccions a l'Assemblea Provincial del Tirol del Sud, ha guanyat sempre les eleccions provincials per majoria absoluta, i ha estat el partit més votat en les legislatives italianes i en les europees. En els últims comicis provincials, en les quals es va unir amb el Partit Demòcrata (2008), va aconseguir el 48,1% dels sufragis. En les eleccions generals del 2008 el partit va tenir el pitjor resultat, però tot i això es constitueix com un dels partits etnoregionals de més èxit d'Europa, amb un 44,6% dels vots, i aconsegueix tres diputats a la cambra italiana. Quant a les eleccions europees (2004), es va presentar en coalició amb L'Ulivo, i va obtenir un diputat.

5. Partits i democràcies no consolidades

Els partits immersos en democràcies no consolidades que descriurem en aquest apartat són els següents:

- Partiya Karkerên Kurdistan.
- Tigres de l'Alliberament del Regne Tàmil.

5.1. Partiya Karkerên Kurdistan

El Partit dels Treballadors del Kurdistan (PKK) viu sota la pressió del govern de Turquia i també de la comunitat internacional. El partit, però, continua lluitant per la independència del Kurdistan (no solament de la regió kurda de Turquia, sinó de les àrees kurdes veïnes). De tendència marxista, ha tingut una influència alta en les regions kurdes de Turquia, ja que va ser fonamental en la internacionalització de la "qüestió kurda". Tanmateix, les perspectives de reconeixement respecte a Turquia són incertes, ja que el nacionalisme turc no admet l'existència dels kurds com a poble diferenciats, sinó que emprava sovint l'expressió *turcs de les muntanyes*. El fet que els kurds estiguin repartits en diferents estats, i en particular les implicacions geopolítiques de la seva presència al nord de l'Iraq, afegeixen un grau més de complexitat al conflicte.

La fundació del PKK es remunta a l'any 1973. El rol desenvolupat pel seu líder, Abdullah Öcalan, va ser clau. Aleshores, aquest jove activista estudiava ciències polítiques a la Universitat d'Ankara, i investigava de manera exhaustiva el conflicte kurd i la possible solució. Va ser ell el primer d'afirmar que a Turquia no hi havia solament una nació: els kurds en formaven una altra. El 1972, un any abans de formar el partit, Öcalan va impactar la societat civil i política de Turquia amb la conferència "A Turquia no hi ha una sola nació; hi ha també la nació kurda", amb la qual es donava el tret de sortida simbòlic al moviment nacionalista pel reconeixement del poble kurd, que havia de durar fins als nostres dies. L'acció del futur polític va representar un acte valent, atesa la prohibició de pronunciar la paraula *kurdistan* i el delictes de parlar en kurd públicament.

Des d'un primer moment, els universitaris reunits al voltant d'Öcalan van adoptar una política antifeixista, fet que els va fer guanyar molts adeptes entre la comunitat universitària. La formació de la Unió d'Estudiants d'Ankara va ser la culminació d'un procés que, al seu torn, va desencadenar fortes protestes del Govern turc i una campanya ideològica massiva contra aquells "turcs de les muntanyes" que lluitaven per l'emancipació del Kurdistan. Un cop fundat

Bandera del Partit dels Treballadors del Kurdistan

Abdullah Öcalan (1948)

el partit, els joves kurds van decidir expandir la seva ideologia al territori kurd i, així, difondre el seu programa per les escoles, recollir adeptes i establir llaços de contacte.

El 1977, en un local de la Unió d'Arquitectes i Enginyers, es va portar a terme una reunió general per a avaluar el treball que s'havia fet fins aquell moment. Els resultats van ser modestos, però el moviment va rebre un impuls que en els anys següents es concretaria en un suport massiu al programa del partit. El punt d'inflexió, però, vindria el 1977. La policia secreta turca, després d'intentar assassinar el grup dirigent sense èxit, va aconseguir matar Hakki Karer, un dirigent destacat. Aquest acte va implicar un canvi en l'estratègia del partit i una aposta decidida pels eixos d'actuació que defensaven. De fet, al cap de poc van publicar el manifest *El camí per l'emancipació kurda*, marc ideològic del PKK i les bases per a construir un moviment nacional.

El PKK va passar a l'acció directa i es va radicalitzar. El 1979 va intentar matar Mehmet Celal, líder tribal d'una zona del Kurdistan, acusat de col·laboracionista amb Turquia. El cop d'estat del 1980 va canviar la situació: molts dels membres del partit es van haver d'exiliar o van passar per la presó. La repressió, el creixement del partit en la zona kurda i la sensibilitat creixent de la població civil per la qüestió van fer que a mitjan anys vuitanta el partit es transformés en una organització paramilitar. El canvi no solament adduïa la voluntat d'una part de la població, sinó la manca de perspectives legals falagueres per al reconeixement de la personalitat kurda. L'organització esdevingué transnacional, i va actuar així en diferents països, va bombardejar arreu instal·lacions i interessos kurds i va tenir la col·laboració de l'URSS.

Així, amb el col·lapse del socialisme real rus, la formació va canviar l'estratègia, i va passar de la convencional als atacs suïcides. Turquia va iniciar aleshores una campanya intensa contra el moviment i va començar a arrestar membres del partit i a perseguir les seves activitats. L'estratègia va funcionar: el 1999 Öcalan va ser detingut i condemnat a mort, sentència que se li va commutar després de la intercessió de la Unió Europea. Öcalan, però, encara continua empresonat.

Des d'aleshores i fins ara es viu una situació de punt mort. La Unió Europea i els Estats Units pressionen Turquia perquè desmantelli el control legal d'Ankara sobre la zona kurda (que implicaria un cert reconeixement de la personalitat nacional). Per la seva banda, tant la Unió Europea com els Estats Units han inclòs el PKK en la llista d'organitzacions terroristes. La guerra de l'Iraq, però, va congelar els canvis i va mantenir en "espera tensa" una regió del món que resulta crucial per als interessos geoestratègics de l'Orient Mitjà.

5.1.1. Ideologia

La ideologia professada pel PKK ha evolucionat de manera notable al llarg del temps. A la dècada dels setanta, quan es va fundar, i a l'emparedament del pensament ideològic dels joves universitaris que l'impulsaven, el partit professava idees relatives a l'esquerra comunista, més pel que fa a les tàctiques d'acció i organització que pel que fa a la forma de gestió de la societat. De fet, l'organització es concebia a si mateixa com a part de la revolució comunista, que, en el cas de Turquia, havia de conduir a l'alliberament dels pobles oprimits (kurds).

Al final dels anys vuitanta el partit va abandonar lleugerament els postulats més radicals amb l'objectiu d'eixamplar les bases de suport entre la població kurda.

5.1.2. Participació política

El PKK no participa en el govern de Turquia ni de cap zona del Kurdistan turc. Les seves activitats són perseguides pel govern d'Ankara i pels aliats internacionals de Turquia. Com dèiem, el fet de ser possiblement la nació sense estat més nombrosa del món (es calcula que la població kurda és entre 25 i 30 milions d'habitants) i d'estar repartida entre diversos estats conflictius i d'importància geoestratègica molt sensible (la mateixa Turquia, Síria, l'Iraq i l'Iran) són factors de complicació afegida, però, per altra banda, Turquia manté una política d'acostament a Europa i els Estats Units, tant amb la participació d'estructures militars com l'OTAN com pel fet de ser candidat a esdevenir membre de la Unió Europea, de manera que rep pressions per a respectar els drets humans i polítics de la població kurda i per a promoure estàndards democràtics acceptables per a les democràcies occidentals. Tots aquests elements de complexitat fan que la possible solució de la qüestió kurda, i en particular pel que fa al cas de Turquia, sigui del tot incerta amb vista als anys vinents.

5.2. Tigres de l'Alliberament del Regne Tàmil

Els tàmls són un grup ètnic originaris del sud de l'Índia que es va assentar al nord-est de Sri Lanka (l'antiga Ceilan). Es tracta d'una civilització històrica l'origen de la qual alguns historiadors situen al segon mil·lenni abans de Crist, i majoritàriament és de religió hindú, tot i que conviu amb minories cristianes i musulmanes. Durant l'època de domini colonial britànic a l'illa, l'arribada de població va continuar convertint-se en la població majoritària a la regió del nord-est, tot i que al conjunt de Sri Lanka la majoria està formada per la població singalesa, majoritàriament budista. Amb el procés de descolonització, el domini de les institucions per part de la majoria singalesa va generar les tensions que en bona part són a l'arrel del conflicte actual.

Fundada l'any 1973, l'LTTE és el grup tàmil més important de Sri Lanka que ha operat a l'illa per defensar la secessió dels tàmls i crear un estat independent. El partit va significar la formalització política dels Nous Tigres Tàmils, organització armada fundada un any abans. Al cap de tres anys, l'assassinat d'un alcalde influent del país (per part del mateix líder Prabhakaran) va posar el partit en l'epicentre mediàtic i el conflicte de Sri Lanka va començar a rebre l'atenció dels mitjans internacionals.

Bandera dels Tigres de l'Alliberament del Regne Tàmil

La notorietat creixent de l'LTTE li va permetre coordinar una acció conjunta entre les diferents faccions guerrilleres que lluitaven per desfer-se de la dominació singalesa. Sota els seus auspicis, van conformar el Front Nacional d'Alliberament Tàmil, en el si del qual es produeixen ràpidament dissensions internes. L'organització pretenia que l'Índia intercedís a favor seu en el procés i l'LTTE va denunciar que l'estat veí solament pretenia defensar els seus interessos i no afavorir la població tàmil. Això va provocar que, el 1986, el partit es desentengués del Front. La violència entre els dos grups va arribar al zenit amb les accions tàmls que es van perpetrar a partir d'aquell any: l'LTTE es va dedicar a assassinar militants i líders del Front, i va obligar la resta a allistar-se a les seves files. Controlades les faccions, el partit va formar fins i tot els "tigres negres", esquadrans de militants suïcides dirigits contra interessos singalesos.

Al final dels vuitanta la situació era dramàtica. Molta població tàmil es va exiliar a causa del clima de violència. Per primer cop, l'Índia va decidir intervenir en la zona, pacificar-la (no sense problemes) i signar un acord amb el Govern de Sri Lanka, segons el qual es garantia una certa autonomia a les regions tàmls. L'LTTE va rebutjar l'acord al·legant que cap dels seus tres candidats no va ser acceptat per l'Índia. Conseqüentment, va esclatar una conflagració violenta entre el país indi i els rebels tàmls, que va tenir l'episodi més cru amb l'*operació Pawan*, en la qual van morir nombrosos tàmls, mentre l'Índia ocupava la província de Jaffna.

L'operació va ser també impopular per a la població singalesa, ateses les nombroses baixes que aquest bàndol també va patir. Així, el 1990 l'exèrcit de pacificació indi (que *de facto* era de combat) es va retirar del territori. Es van iniciar converses de pau per a proveir d'autonomia les zones tàmls, però dos assassinats, el del primer ministre indi, Rajiv Gandhi (1991), i el del president de Sri Lanka, Ranasinghe Premadasa (1993), van trencar qualsevol tipus d'acord. Tot i els avenços inicials de l'exèrcit singalès, l'LTTE va aconseguir dominar la situació, fins a arribar a un estat d'estabilitat relativa que finalment va culminar amb un alto el foc l'any 2001 quan Ranil Wickramasinghe va arribar a la presidència de Sri Lanka. Es veien esperances de posar fi a un conflicte que feia més de vint anys que durava.

Després de tres anys d'intenses negociacions, l'LTTE va trencar el procés i va proposar una autoritat interina d'autogovern, rebutjada per Sri Lanka però acceptada per les instàncies internacionals. Aquesta autoritat actua *de facto* com un govern en algunes zones tàmls. La situació fins ara és precària. A banda de

nombroses parades i contradiccions en la ronda de negociacions, l'alto el foc ha estat violat nombroses vegades. El gener del 2008 el Govern de Sri Lanka va donar per acabat l'acord i inicià una ofensiva que actualment encara dura. Els singalesos han aconseguit capturar la major part de les zones tàmil i han arraconat l'LTTE a les zones muntanyoses, i l'han deixat, doncs, en una posició molt debilitada. La intervenció de les potències regionals en suport del Govern de Sri Lanka ha tingut un paper clau en aquesta ofensiva, i la possible evolució de la qüestió i la situació de la minoria tàmil és ara com ara incerta.

5.2.1. Ideologia

El motiu històric de l'LTTE ha estat el de l'autodeterminació de la minoria tàmil resident a Sri Lanka. El partit, que ha actuat més aviat sempre com una organització militar, va alleugerir les demandes coincidint amb la ronda de negociacions obertes l'any 2001. Proposava una autonomia àmplia per a la zona, tot i que deixava oberta la porta a la secessió. Més enllà d'aquest objectiu, la sensibilitat ideològica és ambivalent, ja que el grup es mou en un entorn merament rural i de característiques fins i tot tribals.

5.2.2. Participació política

En un context de violència extrema es fa difícil determinar el suport polític del partit. Tanmateix, si es tracen paral·lelismes amb el suport popular, el partit va tenir un suport ampli en les seves dues primeres dècades i va experimentar una certa davallada fruit del desgast de la població tàmil i de la violència de la zona. El 2002, coincidint amb les rondes de pau, el braç polític de l'LTTE (vegeu aquí que el partit ha actuat *de facto* com un grup militar), l'Aliança Nacional Tàmil, va aconseguir 22 dels 25 electors al nord-est del país amb el 90% dels vots al districte de Jaffna.

Mentre controlava àmplies zones del país, l'LTTE ha actuat políticament, atès que aquestes zones disposaven del seu propi tribunal suprem, exèrcit o banc central. A la regió, però, les eleccions liberals competitives eren absents i el partit controlava tots els afers públics. Actualment és considerat un grup terrorista per molts països.

6. Fenòmens polítics nous: l'extrema dreta

Els partits de l'extrema dreta que descriurem en aquest apartat són els següents:

- Vlaams Belang.
- Lega Nord per l'Indipendenza della Padania.

6.1. Vlaams Belang (ex-Vlaams Blok fins al 2004)

Des que es va crear, l'any 1830, l'Estat belga ha estat ètnicament mixt, amb una comunitat flamenca al nord i una comunitat francòfona (valons) al sud. El nou estat era governat per elits francòfones. En la primera època de l'estat Valònia era una de les regions més desenvolupades d'Europa, mentre que Flandes estava en una posició molt menys avançada. La capital es va establir a Brussel·les, ciutat flamenca però que progressivament va esdevenir francòfona. Amb el pas del temps, però, aquesta situació s'ha capgirat. D'una banda, amb el desenvolupament progressiu de Flandes i el declivi econòmic de Valònia i, d'altra banda, amb l'increment del reconeixement cultural (com ara l'oficialització de la llengua el 1960). Alhora, l'increment de la població també comportava més presència institucional de la comunitat flamenca.

Logotip de Vlaams Belang

Les arrels de l'actual Vlaams Blok es remunten a la Primera Guerra Mundial: el 1919 un partit nou, el Frontpartij, va aconseguir cinc escons al Parlament amb un 2,6% del vot total. Aquesta formació estava vinculada als participants flamencs en la guerra, els quals denunciaven el fet que tots els seus oficials fossin de parla francesa. El seu programa era originàriament pacifista, però va radicalitzar el discurs a la dècada dels anys vint i trenta.

Precisament en aquesta dècada, i després de diverses escissions internes, el partit flamenc principal era el VNV (Vlaams Nationaal Verbond), explícitament independentista, catòlic i que simpatitzava amb el nacionalsocialisme. Tot i que el 1936 va recollir el 10% del vot flamenc, el 1939 va tenir una davallada forta. Durant la Segona Guerra Mundial el col·laboracionisme va assolir les cotes més altes: el VNV va servir per a reclutar soldats flamencs, els quals eren enviats al front de l'est al costat de tropes germàniques.

Un cop acabada la conflagració europea, la identificació del moviment polític flamenc amb el feixisme va alimentar una dura repressió i desprestigi del nacionalisme. No va ser fins al 1954 que la recent Unió del Poble Flamenc Cristià es va erigir com el màxim exponent del nacionalisme flamenc. Des d'un primer moment, es va crear una milícia amb tics paramilitars que es va usar per a garantir la seguretat dels mítings, però que ràpidament va atacar els mo-

viments d'extrema esquerra. Entorn d'aquesta milícia (Volksunie) es van crear nombrosos grups reduïts, els quals integrarien al cap d'uns anys bona part dels primers líders del Vlaams Blok.

El partit va aconseguir un escó en les eleccions del 1954 i 1958. Durant els setanta la formació (ara anomenada solament *Volksunie*) va aconseguir créixer considerablement (fins a l'11% del vot total i el 18% del vot flamenc), tot i que no va consolidar el procés. Durant aquests anys, dues dissidències d'aquest partit (la VNP i la VVP) van decidir formar un partit nou. Així, doncs, no va ser fins a les eleccions generals del 1978 quan apareix per primera vegada el partit Vlaams Blok, a partir de l'agrupament de diversos moviments nacionalistes flamencs després de l'escissió de Volksunie (Unió del Poble). Ràpidament integraria perfils nous que fins ara havien estat exclosos del reguitzell de partits formats després de la guerra mundial. És important subratllar que en aquella època el Blok no era considerat d'extrema dreta, sinó que més aviat es titllava de conservador, i que unia persones del Volksunie que estaven en desacord amb una reforma federal que aleshores es tramitava. Durant els anys vuitanta els resultats electorals no l'acompanyaren. De fet, es va estancar en el 2% dels vots. No obstant això, a partir de l'any 1988 (en què va pujar del 5,5% al 17,7%) la tendència va començar a ser ascendent.

Durant els anys noranta, amb el lideratge de Filip Dewinter, el partit va continuar protagonitzant un gran ascens, malgrat que les posicions de dreta radical van trobar l'oposició de la resta de partits polítics belgues i del seguiment que feia la justícia sobre les posicions i manifestacions xenòfobes del partit. El novembre del 2004 la formació canvià el nom pel de *Vlaams Belang*, fruit d'una decisió de la Cort de Cassació que implicava el partit en la violació de les lleis contra el racisme. La imminència de la condemna va fer que el partit es reestructurés. La formació deixà enrere lligams històrics però sense perdre el rol central en la política de Bèlgica.

6.1.1. Ideologia

El missatge principal del Vlaams Belang (o del Vlaams Blok) és l'assoliment de la independència de Flandes. La secessió és sempre el pilar entorn del qual ha girat el discurs del partit. Territorialment, es demana la separació de les regions flamenques, i també de Brussel·les i alguns comuns de Valònia, seguint les fronteres lingüístiques del 1963. L'acostament amb els Països Baixos i la fi dels "privilegis" per a la població francòfona són dues de les demandes vinculades a aquest objectiu principal.

Hi ha dos canvis, però, que, des del canvi de nom, ha experimentat el Vlaams Belang. El més clar és el de la immigració. L'èxit del partit va començar a ser notori quan les generacions noves van posar més atenció en la immigració que en els *issues* més purament nacionalistes. En tant que el nacionalisme flamenc del Blok (i també del Belang) es basava en qüestions culturals i lingüístiques, consideren els immigrants com una amenaça a la supervivència cultural dels

Filip Dewinter (1962)

flamencs. Les propostes i idees del partit en aquest àmbit (aturar la immigració per disminuir la criminalitat, retorn forçós o discriminació legal, entre d'altres) són considerades xenòfobes pels seus oponents, fet que consolida, tot sovint, "cordons sanitaris" (*cordon sanitaire*) per a evitar que governin.

En tot cas, amb l'emergència del Vlaams Belang la posició respecte a la immigració es va atenuar i ara el partit tan sols demana la repatriació dels immigrants que "rebutgen, deneguen o combaten la cultura flamenca i els seus valors" (2004). El segon canvi es produeix en l'àmbit econòmic. Actualment, el Vlaams Belang està fermament compromès amb els valors neoliberals i ha deixat enrere els principis col·lectivistes que l'havien caracteritzat en bona mesura fins a la seva refundació.

6.1.2. Participació política

Des de les eleccions locals del 1988 el partit ha tingut un ascens destacable (aquell any va passar del 5,5% al 17,7% dels vots estatals). En les eleccions generals del 2003 el partit va obtenir l'11,6% dels vots, el 18,8% entre els flamencs. El 2004 encara va continuar en ascens i va arribar al 24,2% dels vots emesos. A la regió de Brussel·les, ha esdevingut el primer partit flamenc: 34,3% dels vots i 6 dels 17 seients reservats per a la minoria flamenca en el Parlament de 89 escons. Vlaams Belang no presenta llista en les regions monolingües francòfones. Considerant això, es pot afirmar que aproximadament un de cada quatre flamencs donen suport al partit. En les locals i, sobretot, en les europees (en què el vot de protesta és més elevat) el partit encara millora els resultats.

6.2. Lega Nord per l'Indipendenza della Padania

La Lliga Nord d'Umberto Bossi s'ha erigit en els darrers anys com un dels partits emergents de la política italiana. Amb un discurs populista, la formació ha fet entrar a l'agenda política italiana la necessitat d'introduir elements federalitzants per a corregir el desequilibri fiscal que hi ha al nord d'Itàlia a causa de les transferències que rep el sud. El partit ha acompanyat el seu discurs de referències al caràcter nacional de la Padània.

La Lliga Nord es fundà el 1991 en un Congrés que uní diferents partits del nord d'Itàlia, com la Lliga Llombarda, la Lliga Vèneta o la Lliga Emiliano-Romagnola. Des d'un primer moment, la història de la Lliga Nord està intrínscament lligada a la del seu fundador, Umberto Bossi. El 1979, Bossi es va reunir amb Bruno Salvadori, fundador de l'aleshores Unió Valdostana i defensor ferm del federalisme. A partir d'aquí, Bossi va acollir l'organització federal com un dels principis programàtics que havien de dirigir l'acció del seu partit. El moviment de seguida agafà embranzida, com demostra la victòria en diverses administracions locals, la més important de les quals va ser la ciutat de Milà. El 1992 el partit va aconseguir 80 escons: 25 senadors i 55 diputats.

Logotip de Lega Nord

Umberto Bossi (1941)

El 1994 el partit es va presentar a les eleccions generals en coalició amb Forza Italia i d'altres partits (que conformaven La Casa de les Llibertats), i van obtenir la victòria sobre les formacions d'esquerreres. Tanmateix, després que la Lliga Nord va proposar una reforma de la Constitució que donés resposta a les seves demandes federals i que aquesta reforma va ser rebutjada per Berlusconi, el partit va canviar d'estratègia: va abandonar els aliats naturals (la dreta, i fins i tot va fer caure el Govern d'Itàlia) i va iniciar una política d'aliances amb els partits d'esquerra. Aquesta reestructuració va provocar que el partit patís abandonaments importants.

No obstant això, en les eleccions generals del 1996 la Lliga Nord va millorar els resultats (59 diputats i 27 senadors, el 10,1% del vot emès). Va ser durant aquests anys que la Lliga Nord va fer el gran salt. El partit va assumir com a objectiu programàtic la intenció d'independitzar la Padània (regió del nord d'Itàlia, tot i que el terme original feia referència exclusivament a la vall del Po), en tant que realitat "nacional" diferenciada. El fet més simbòlic va tenir lloc durant la manifestació que Bossi va convocar al llarg del riu Po i que va finalitzar a Venècia amb la proclamació simbòlica de Bossi de la independència de la Padània.

Amb el pas del temps, però, aquestes reivindicacions s'han dirigit més a reclamar la devolució de certes competències a les regions i, sobretot, a la imposició d'un federalisme fiscal a fi i efecte que el nord no destini tants recursos cap al sud. L'any 2001 el partit va formar part de la Coalició de les Llibertats, que va empènyer Berlusconi al poder. Un cop dins el Govern, la Lliga Nord va ser la principal instigadora d'una reforma constitucional que havia de convertir Itàlia en un país federal. Els electors, però, hi van votar en contra. Després d'un període de descens, la Lliga es va recuperar i en les legislatives de l'any 2008 va aconseguir el 8,34% dels vots (que equival a més de tres milions de vots).

6.2.1. Ideologia

La ideologia de la Lliga Nord es basa en quatre grans punts:

1) En primer lloc, el **federalisme**. El partit reclama la instauració d'un federalisme articulat en tres grans regions (la Padània n'és una) i en què els diferents estats federals tinguin poders legislatius, executius i judicials. Tanmateix, el partit és acusat sovint de no tenir el federalisme com a objectiu principal, sinó d'utilitzar-lo com a mitjà per a aconseguir la seva fita veritable: reduir el "dèficit fiscal" (balança entre els diners que van al sud d'Itàlia i els que procedeixen del nord).

2) La **fiscalitat** és precisament el segon dels objectius del partit nord-italià. Pretén que la recaptació tributària es faci basant-se en les tres regions que es crearien en un futur i que aquestes retinguin el 90% dels impostos que es recaptin. El partit ha fet que aquest sigui el seu objectiu principal, de manera que ha iniciat en els darrers anys una dura campanya per guanyar-se l'opinió

pública i, en última instància, per canviar el model actual. Així mateix, reclama una inversió extraordinària al nord d'Itàlia a fi de reduir el dèficit històric que acumula la regió.

3) El tercer eix programàtic és la **immigració**. En aquest aspecte el partit de Bossi adopta una posició restrictiva respecte als fluxos migratoris, semblant a l'adoptada pel partit de Berlusconi. És a dir, més control i més rigor en els requisits d'ingrés. Entre d'altres, la formació de centredreta (o de dreta, segons qui ho analitzi) proposa més poder als alcaldes en el control de la immigració salvatge i clandestina i una moratòria en la construcció de mesquites.

4) En aquest sentit, la Lliga Nord també proposa (quart eix programàtic) augmentar la **seguretat** i la **legalitat**, equiparant la policia local a la de l'Estat i els Carabinieri. Aquesta mesura es traduiria en capacitat dels alcaldes d'expulsar els estrangers si no mostren un permís de treball.

6.2.2. Participació política

El partit va assolir el seu gran èxit en les legislatives de l'any 1996, en què aconseguí més d'un 10% del vot italià (el percentatge provenia, gairebé tot, de la zona de la Padània, regió a la qual es dirigia el missatge d'Umberto Bossi). Després d'un retrocés petit, la formació ha tornat a recuperar les quotes inicials.

En les darreres legislatives (2008), aconseguí més del 8% del vot popular, xifra que li representà seixanta escons a la cambra baixa i vint-i-sis al Senat. Les seves polítiques, considerades socioconservadores, l'han empès a formar aliança amb la dreta de l'espectre ideològic. La Lliga Nord ha arribat diverses vegades al Govern italià al costat del primer ministre Berlusconi, i ha ocupat carteres ministerials de rellevància. Tanmateix, i en l'ambigüitat calculada en què es mou, el partit no ha tingut remordiments a l'hora de cercar aliances parlamentàries noves o d'adaptar els seus socis segons les circumstàncies.

Bibliografia

Winter, L. de; Gómez-Reino, M.; Lynch, P. (eds.) (2006). *Autonomist Parties in Europe: Identity Politics and the Revival of the Territorial Cleavage*. Barcelona: ICPS.

Aquest llibre ofereix un ventall ampli d'estudis de cas.

